

# POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošiljati (frankirani) vredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa opravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Postopanje učitelja z nedostatno nadarjenimi otroci. — A. M. Slomšek. — Učna slika. — Logika. — Dopisi. — Razne stvari. — Spremembe. — Inserati.

## Postopanje učitelja z nedostatno nadarjenimi otroci.

Spisal Mate Fr. Kante, učitelj v Sežani.

Pri intelektualni odgoji je neobhodno potrebno, da si učitelj predoči kaj veliko različnost svojih otrok glede njih duševnih močij — posebno pa moči spoznanja (Erkenntnisvermögen). Vsak še najpovršniši opazovalec uvidi koj to različnost. En otrok prinese od doma malo besednega zaklada, drugi malo nazornega čuta in tretji niti tega niti onega. Tako je vsako leto in v vsakem razredu, in posledica so pogoste tožbe, da je toliko slabih, neokretnih učencev. Marsikateri skušen učitelj mi je trdil, da se taki otroci vsako leto množe in da je le to glavni vzrok, da dotična šola malo ali skoro nič ne napreduje.

Skušnja tega siser povsem ne potrdi, a to je gotovo, da so poedini otroci le malo nadarjeni, tako da ne pridejo skoraj do nobenega jasnega pojma, vsled česar je večkrat ves učiteljev trud in napor, vzbuditi, vzgojiti in razviti njih duševne moči ničev, brevzpešen. — A taki slučaji so, hvala Bogu, večinoma bolj redki — tudi malo otrok je popolnoma netalesovanih, še manj pa trapastih, in istina je, da pri večini otrok duševne moči le spe in se da do prejal slej v manjši ali večji meri vendar-le razvijati. So namreč otroci, ki se še-le v gotovej starosti iz duševnega spanja zbudé. Odgojitelj zgubil je uže vse upanje in veselje do njih, — pa kar naenkrat se prebudijo in čudom se mora čuditi, kako naglo vse zaostalo dohité. Slednjič so i taki otroci, o katerih menimo, da niso nič kaj talentovani, ker se nam kažejo premalo brižni ali celo apatični. Vzrok temu imamo iskati v domači odgoji. Vzlasti ubožni roditelji večkrat svoje otroke delj časa celo samim sebi prepuščajo; da zamorejo iti za svojimi opravki, imajo je po cele dni pri nadostatnem živežu zaprte v zaduhli sobi. Da pa samota in zapor na duševni razvoj dobro ne vpliva, mislim je jasno dovolj. Pa tudi preostra odreja in strah pred šolo v tej zadevi slabo vpljivata. Kdo še ni slišal tu ali tam očeta ali mater žugati neubogljivemu otroku: „Čakaj, bodeš uže videl, kedar pojdeš v šolo; učitelj te bódo! itd.

Take hibe pri domači odgoji učitelju delovanje kaj otežijo — ogrenijo. In vendar se takih težav vstrašiti ne sme, marveč mora baš take duševno zane-marjene — malo nadarjane učence s vso skrbnostjo negovati in gojiti.

Kako učitelju pri tem postopati, dovoljujem si v naslednjem razmotrovati:

1. Učiteljeva prva dolžnost naj bo, da najprej naravnost učencevo skrbno, natančno in vsestransko opazuje in preiskuje, ker še-le na podlagi tega opazovanja in preiskovanja bode mu možno o njegovih duševnih zmožnostih izreči nepristransko sodbo. Pri takem opazovanju in preiskovanju ima se ozirati na temperament in ves razvoj gojenčev, kakor na druge njegove lastnosti. Povdarjati se mora, ali se stupiditeta (nekaka lenjivost) prikazuje samo pri nekaterih dejanjih, prikaznih ali posledkih; ali ima nenadarjenost v oblasti celega učenca, t. j. on si še ne zna pomagati, je še okoren. Toda samo to še ne zadostuje; prerešetajo naj se in v pošteb jemljejo tudi vse domače okolščine, katere so vplivale in še vplivajo na vsestransko duševno, kakor i telesno odgojo slehernega učenca. Naj pa se učitelj tudi sam ne sramuje, da izpraša svoje začetje, li mogoče ni on sam kriv, da ne more ta ali oni učenec, katerega prišteva učitelj otrokom brez talenta, napredovati in se duševno razvijati.

Ne morem si kaj, da pri tej priliki ne opozorim častite bralce na korenit in dobro premišljen članek Dr. Ahasver-ja v 1. in 2. snopiču „Kresa“ od leta 1882. z nadpisom: „Beseda o naši ljudski prosveti,“ v katerem duhoviti pisatelj med drugim piše: „Pravi narodni učitelj mora biti popolnoma narodov odgojitelj, in kot takšen mora poznati vse ljudske lastnosti in potrebe ter vedeti, kako se naj v zadanem položaju vse duševne in telesne zmožnosti njegovih učencev k dejanskej koristi, k razumnemu življenju budio in gojijo, t. j. on jih mora učiti praktičnega razumnega življenja.“

Če učitelj dobi v resnici mnogo nenadarjenih otrok v svoje področje naj odstrani in izobči:

2. ves in vsak mrtev, mehaničen pouk. Slab, materijalen, in premehaničen, pouk še celó nadarjene otroke pohabi. Oni postanejo v vsem indiferentni in duševno zaspani; za pouk jim ni celó nič mari. V kolikor večji meri se kaže to pri menj nadarjenih otrocih. Ti zaostajajo tem gotovejše v duševni vzgoji, čem manje jih duševno navdušen in nazorni pouk spodbuja in zanima.

Gledé na svoje učence sploh in na manj nadarjene posebej bode pravi učitelj:

a) koj pričetkom nazorni pouk razmotrival z vso skrbnostjo, marljivostjo in energijo. — S takim postopanjem se omočijo in poostrijo vsi čuti, duša se obogati z prekornimi nazeri, osveta in prelepimi predobami, tu pa tam vidi se uže v prvih poskusih vspeh, katerega je učitelj vesel, tako vesel, da še z večjo radostjo in nado započeto delo nadaljuje. Istočasno, ko bivajo otroci vedoželjni, pozorni, hrepeneči po pouku v šoli, zapusti jih tudi v začetku omenjen neopravičen strah in bojazen pred šolo in učiteljem; oprosteni so one, toliko zla doprinašajoče indiferentnosti, one zaspanosti in gluhe ometenosti.

b) Vedno svoje otroke v govoru vadi. — Čem preje otroci svoje skromne misli jasno in določno izgovoriti zamorejo, tem gotovejši smo njihovega duševnega napredka.

c) Vedno in nepristano skrbel, da uvede pravo pazljivost (pozornost) v šolo, kajti brez učenceve pazljivosti ne pomaga ne učenje ne ves pouk ničesar. Duh nepazljivcev je ali v gotovem zaspanju, tako da dotičniki nikakega veselja do pouka ne pokažejo, ali pa so v vednej raztresenosti tako, da pri nobeni stvari

ali reči ne morejo dolgo vztrajno pazljivi ostati. V prvem slučaju mora se pozornost vzdramiti, v drugem pa vrediti. Oba slučaja pa zahtevata pazljivost in pozornost le za one predmete, kateri so starosti in pa stopinji razvitka učencev primerni. Početskoma naj se prepotrebna pozornost kolikor mogoče krči, da se ji polagoma otroci priuče. Čem šibkeje in névajene so duševne moči posameznih otrok, posebno pa nenadarjenih, tem bolj se naj varuje učitelj prenakladati deco z mnogovrstnim naenkrat, kajti s takim preoblaganjem provzročuje se raztresenost in razmišljenost, — tudi disciplina pri tem omahuje. Poučuje naj se toraj priprosto, živo, zanimivo, da se vzbuja zanimivost in živo veselje (pontaneiteta). Ni mi mogoče zamolčati tukaj velike pregrehe pri poučevanju, ki kviri ves pouk, ki povzročuje velikansko škodo učencem, namreč — dolgočasno poučevanje. Pri dolgočasnem učitelju spoznajo učenci brzo njegovo hladnost in nezanimivost, in posledica temu je — „kakoršen učitelj takošni učenci“. Radi tega naj si učitelj prizadeva, da učenci sami vgleddajo in razvidijo učiteljevo gorečnost in skrb za pouk in kako resno tirja pozornost vsakega učenca. V veliko spodbujo je nenadarjenim učencem, ako učitelj pokaže večkrat svojo zadovoljnost njim, ki so pazljivi, marljivi; redkejša naj bo pa pohvala tistim, kateri kaj znajo. Vzbuja naj se pa tudi veselje do učenja, do pazljivosti mej njimi samimi. (Konec sledi.)

---

## Anton Martin Slomšek, pedagog, domo- in rodoljub slovenski.

Spisal Franjo Jamšek.

(Dalje.)

Ko je celih 9 let kot špiritual tako vspešno deloval, poda se v jeseni l. 1838. za nadžupnika, dekana in okrajnega šolskega nadzoritelja v Vozenico za Dravoj. Tam je spisal knjigo za duhovnike „Mnemosynon slavicum suis quondam auditoribus et amicis carissimis“ 1840. l. ter dovršil započeto knjigo „Blaže in Nežica“ 1842. (delo izišlo v 4000 iztisih), katera je bliskoma zaslovela tudi prek deželnih mej; celó iz daljne Moskave naročilo se je naenkrat 80 iztisov te izvirne šolsko-strokovnjaške knjige.

„Red je duša opravil“, Slomšek pa je bil vselej in povsod prava živa podoba redú. Zanimivo in nič manj podučljivo je o tem prebirati strani 46., 47. in 48. omenjene Kosarjave knjige. — Svojim duhovnikom pa priporoča ta-le trojni red: 1. Dnevni red, katerega si vsakdo sam predpiše; 2. službeni red, katerega mu njegov poklic predpisuje; 3. hišni red, katerega zahteva od njega pristojnost. V vsem tem pa jim je bil Slomšek vedno jasno ogledalo.

V mnijniku l. 1844. postal je Slomšek ob jednom tudi veliki šolski nadzoritelj (začasno za dr. Šimenom Ledineg-om) in vsako sredo bil je pri dotičnej seji v 5 ur oddaljenem Šent Andreju, dokler ni postal v avgustu istega leta kanonik in stalni veliki šolski nadzoritelj cele vladikovine, kar je bil do l. 1846.

O njegovem takratnem delovanju pričajo njegadôbni ukazi, naredbe in odloki labodskega konzistorija nahajajoči se po šolskih arhivih, — potem molitvénika za otroke „Angelj molitve“ in „Sveto opravilo za šolarje.“

Dalej je poskrbel za primernejše pesmice šolarjem in za cerkvena opravila; prve so prišle na svitlo v Celoveu 1853. l. pod naslovom: „Šola vesela lepega petja za pridno šolsko mladino“, druge, blagoslovne, 1861. l.

Svojemu bolehnemu knjezo-vladiki Francu Kutnar-ju za ljubo prevzel je dne 25. apr. 1846. l. opatijo celjsko, a že 30. dne imenovan je bil po kardinalu in nadškofu saleburškem, knezu pl. Schwarzenberg, naslednikom umrlega F. Kutnarja, katerega pastirsko palico prevzel je dne 5. julija 1846. l. kakor je ljudstvo sè svojim duhovništvom vred že naprej pričakovalo. Zato velika radost in nada v zdramljenem narodu.

Vse dosedajno Slomšekovo delovanje očividno kaže, da je bila res njegova najgorkejša želja in največa skrb svoj nadarjeni, a zanemarjeni národič do večje omike povzdigniti; pa ves njegov dosedajni trud mu še ne zadostuje; on le misli na še izdatnejše sredstvo, in plod tega premišljevanja njegovega je celovška blagotvorna „družba sv. Mohorja“. Le-to oživeti pa je stalo poleg darovane ustanovnine (500 goldinarjev) — mnogo in dolgega boja z gosposkami (od l. 1844.—1851.), dokler se v tem letu njegova vroča želja ne izpolni. Prvi predsednik tej družbi je bil c. kr. šolski svetovalec Rudmaš. Do tega časa pa so „Drobtinice“ njegove namestovale odslej po imenovanej družbi izdajane „Mohorske bukve“.

Prvi letnik svojih „Drobtinic“ l. 1846. poklonil je p. n. dušnim pastirjem, šolnikom, štarišem, vzgojiteljem in prijateljem prave ljudstvene omike. „Namen tega letnika je vzajemno priobčenje takih spisov, ki so pripravní pospeševati religiozno nравstveno omiko ljudstva sploh, ter vzgojo mladine posebej, ljudi časno osrečiti in večno izveličati, je vzgojiti v pobožne kristjane in dobre državljane“ i. t. d. Čisti donesek „Drobtinic“ namenjen je bil v prid učiteljišča v Celju, (menda) od l. 1852. družbi sv. Mohorja in od l. 1859. pa semeniščni knjižnici v Mariboru. O „Drobtinicah“ mi je samo omeniti, da se v njih nahaja mnogo zlatih narodnih drobtinic, drobtin in tečnih krljev, ki ostanejo izdatna hrana ljudstvu za vse čase. — Kdor jih je prebiral, bo temu radovoljno, pritrdil. Na dan ž njimi, kolikor jih je še!\*) L. 1854. izdal je sè sodelovanjem izbranih duhovnikov „Djanje svetnikov“ v dveh velikih zvezkih, katero delo je po Slovenskem že jako udomačeno.

Arondacija labodske vladikovine in premeščenje knezo-vladiškega sedeža iz koroškega Šent Andreja v štajerski Maribor l. 1859. je jeden največih domoljubnih činov velikega Slomška. Vrh skrbí, dela in pa sitnosti na cente, katere mu je ona preselitev prizadjala, posegnil je ta slovenski Strossmayer globoko v svoj žep ter veledušno podaril 20.000 glđ., da je omogočil teologično semenišče za svojo štajersko-slovensko vladikovino. Doslej namreč šolali so se labodski bogoslovci do 4. tečaja v Celoveu skupaj z onimi iz krške škofije vred; le 4. tečaj imeli so v Št. Andreju v bližini svojega vladike. — Dne 20. majnika 1857. l. prišlo je že tako težko pričakovano potrjilo iz Rima. Dne 1. junija 1859. l. preide koroški del naše dijoceze pod oblast celovškega škofa in dne 1. septemb. istega leta priklopi se zato našej vladikovini deset slovenskih dekanij iz graške dijoceze. Še-le Slom-

\*) V Kosarjevej knjigi na str. 59. in 60. navedeni so najizvrstnejši spisi Slomškovi, katere je v svojih „Drobtinicah“ od l. 1846.—1862. priobčeval.

šku se je tedaj posrečilo, kar so njegovi spredniki zastoj poskušali, da so sedaj, z malo izjemo, vsi štajerski Slovenci pod enim škofom, kar ima mnogo-kaj za sebe.\*) Da bi le koroški Slovenci zaradi tega nikoli ne postali pastriki svojega knjezo-vladike, oziroma svojih dušnih pastirjev.

Dne 4. sept. 1859. l. vršila se je v Mariboru ona preselitev jako slovesno v pričo kakih 100 duhovnikov. Kot višji pastir povzame Slomšek besedo ter se obrne med drugim do očetov rekoč: „Čujte ter podpirajte Vašega škofa v težkem boju proti širjajoči se brezveri in breznravnosti sedajnega nevarnega časa. — Posebno Vas pozdravljam, prosim in rotim, Ve krščanske matere; po-magajte mi z Vašimi ljubezni polnimi nauki, prošnjami in solzami pri Vaših domačih. Materi je izročeno najdražje, kar človek premore: omika in požlaht-njenje srca. — Vi krščanski učitelji in vzgojitelji, do Vas se obračam danes z resnobno prošnjo, na Vami počiva moje upanje. Mladine je prihodnost, mladina pa je v naših izobraževalnih rokah. Nebeški Oče zaupal nam je naj-plemenitejše vinske trte iz svojega vinograda. Oh bodite očetje mladosti kot učitelji — pa tudi njene matere kot vzgojitelji. In če tudi večkrat sejemo solzni, želi bomo radostno. Oni, ki mnoge k pravičnosti napeljujejo, svetili se bodo kakor zvezde na večno.“

Bogoslovci posedli so svoje semenišče v Mariboru dne 10. okt. 1859. l. Pri tej priliki pridigoval je Slomšek ter med drugim rekel: „Skalovita tla, na koja hočemo zidati, je 1. trdna, neomahljiva vera. Nimamo se vojskovati samo proti mesu in krvi (svojemu hudobnemu nagnjenju), ampak tudi proti mogočnim močem brezvernega in npravstveno spridenega časa. 2. krščanska npravnost, kajti vera brez dobrih del je mrtva.“

Akoprem je Slomškova glavno vzgojevalno pravilo: pot ljubezni in milobe pri mladini hoditi — prevladalo, vendar je strah in red in napredovanje (v semenišču) z vso resnobo in strogostjo nadziral „Mi vsi smo nosili ter nosimo v sebi prepričanje, da je njegovo srce z naj-nežnejšo očetovsko ljubeznijo za naš zavod bilo. Bog ga naj zato poplača na vse veke.“ (Kosar str. 134.)

Slomškova smemo tudi častiti kot začetnika dijaških semenišč „Maximilianum-a“ v Celju in „Victorinuma“ v Mariboru, kateri ste zdaj tukaj združeni, kajti daroval je on v to svrho 12.000 gld. Že l. 1853. razglasil je dotično povabilo rekoč: „Dobri duhovniki se ne rodijo — treba jih je vzrejati; v to pa ne zadostuje čas šterih let; marsikateri pride že prepozno v semenišče za bogoslovce.“\*\*)

\*\*\*

\*) Le beri Kosarjevo knjigo od str. 74 do 81., da izveš, kaka krivica se je poprej predravskim Slovencem pod sekavskim škofom godila, kako malo so oni razumeli svoje nemške dušne pastirje, le-ti pa svoje slovenske ovčice! — in kaka jezikovna zmes — prava čežajna — je vsled tega tam na meji dveh narodov nastati morala!

\*\*) Ali bi ne bilo dobro tudi ustanovitev semenišč za učitelje — skržena ali raz-širjena — na dnevni red naših strokovnjaških listov postaviti, da bi zaslišali „pro“ in „contra“ naših strokovnjakov?

## Učna slika.

Razprava branja „Hiša“, Drugo berilo št. 45. str. 39.

A. Obravnava.

### I. Uvod.

(Prosti pogovor vsebine branja.)

Kaj je veter M.? Tekoč, ali gibajoč se zrak. Kateri ve imena vetrov? Povej je Č.! Jug, sever, krivec, zdolec . . . Kako imenujemo rahel veter K.? Sapo, vetrič. Kako navaden veter Z.? Veter. Kako močen veter L.? Vihar. Kako pa vrteč se veter R.? Vrtinec. Ponovi vrsto vetrov A.! Sapa ali vetrič, veter, vihar, vrtinec.

Kaj dela vetrič z listjem na drevju S.? Ga trese. Kaj se sliši pri tem N.? Rahel šum. Kaj dela z žitom na njivi in travo na travniku J.? Maja je. Vetrič nas v vročem poletju tudi hladi. Ponovi to Ž! Povej, kaj vse dela vetrič P.!

Kaj dela veter okoli hiše F.? Cvili. Kaj dela z okni in vrati L.? Je trese ter z njimi ropoče. Kaj dela po dimniku S.? Tuli in gode. Kaj dela po dyorišču B.? Slamnate bilke, listje, kurje perje in papir kviško vzdiguje, lahke reči prevrača, domačo perotnino nadleguje. Kaj dela veter po cesti G.? S prahom kadi, potnikom klobuke z glave meče. Kaj dela po gozdih C.? Drevesa močno maja in hruši. Kaj dela po njivah in travnikih? Žito in travo globoko uklanja. Kaj dela z meglami in oblaki D.? Je podi s kraja v kraj. Kaj pa veter vrti E.? Klopotee in mline na veter, peteline na hišah in zvonikih. Kaj vzbuja veter na vodi J.? Valove. Kaj goni po morju H.? — Povej, kaj vse dela veter B.!

Kaj dela vihar okoli hiše in po dvorišču O.? Buči, razne reči premetava, živino nadleguje. Kaj dela na strehi P.? Ropoče, poslopja razkriva. Kaj dela po vrteh, po polju, po travnikih in cestah Š.? Plote podira, žito in travo do tla pripogiblje ter lomi, prah in pesek kviško vzdiguje, ljudem in živalim sapo zapira, je podi v varna zavetja, vozove prevrača. Kaj včinja po gozdih V.? Drevje strašno maja, ga globoko uklanja, mu vrhe in veje lomi, ga podira. Kaj stori na velikih rekah, jezerih in posebno na morju H.? Tu vzbuja strašne valove, premetava na njih čolne in ladje, je razbija ob skalah ter potaplja v globočino. — Strah in groza pretresa ob takem času mornarje in druge ljudi, ki so na morju, hajti dobro vedo, da je vsak trenutek lahko pokopa ljut vihar v pogubne valove; zato pregovor: „Kdor moliti ne zna, naj se na morje poda.“ Ponovi to L.! Povej, kaj vse včinja vihar M.!

Kaj dela vrtinec po dvorišču R.? Listje, slamnate bilke, perje kurje in papir vrti. Kaj dela po cesti Z.? Suče prah in druge lahke reči. Kaj dela po gozdih A.? Ako je močen, drevje zavija in lomi. — Ponovi včinke vrtinca K.! — Povej še enkrat, kaj dela vetrič M.! Kaj dela veter Z.? Kako kaže vihar svojo moč C.? Naštej, kaj včinja vrtinec.

Veter nam tudi koristi. Kako pa R.? Vetrič nas hladi, veter nam izpriden zrak odnaša in zdravega privaja, nam privede mokrega zraka, da dobimo dež, prežene meglo in deževno vreme, razpodi preteče oblake, zabrani v pomladi in jeseni mnogokrat slano in pozeb (kadar je veter se ni bati pozeba), suši perilo in mokre ceste, vrti klopotee otrokom v veselje in prisiljivim pi-

cam v strah, goni mline na veter, žene ladje na morju . . . S čim nam tedaj koristi veter B.?

S čim nam pa veter škoduje? Drevje lomi in izruva, poslopja razkriva, pri prožaru ogenj širi in iskre prenaša na druga poslopja, plote podira, vozove pe cestah in kôpe po njivah prekuca, sadje z dreves otresa, cvetje osmoja, s prahom kadi, po zimi pote in ceste zameta, po velikih rekah, jezerih in morju ladje prevrača, je ob skalah razbija ter potaplje. . . Ponovi to Č.!

## II. Učitelj branje vzorno prebere.

## III. Učenci ga enkrat (dvakrat) prebero.

## IV. Neumljive besede in stavki se pojasnujeje n. pr.

Kako se glasi naslov tega branja A.? Hiša. Kateri naslov bi tudi lahko imelo branje S.? Veter. Beri prvi in drugi stavek Č.!. Kako bi lahko rekli namesto „pribuči“ K.? Prihrusi, prihruje, s hrušem pripiha. Namesto „razkropi na vse strani“ L.? Razžene, razpodi na vse kraje. Beri do klicaja R! Katero besedo bi smeli postaviti namesto „razganjaj“, namesto „razgrajaj“ R.? Razsajaj, bodi nemiren; — razsajaj, nemirnež. Beri do pike F.! Postavi namesto „v varnem zavetju“ drugo besedo D.! V hiši, v kraju, kjer ni nevarnosti. Beri prihodnja dva stavka G.! Zameni besedo „zaman“ z drugo Š.! Zastonj. — Beri zdaj ves prvi odlomek B.!

Tako in enako se pojasnijo drugi, tretji in četrti odlomek.

Po končanem pojasnjevanju, se branje nekolikokrat prebere; potem pa se poišče nauk, recimo tako — le:

Kje so se igrali otroci U.? Na cesti.

Kdo pride nenadoma med nje.? Veter. Kaj naredi veter med njimi. V.? Je razpodi. Kam bežijo H.? V hišo. Koga se jim tukaj ni bilo treba bati E.? Vetra. Zakaj se jim ni bilo treba bati v hiši vetra L.? Kdo pa je preskrbel otrokom trdno hišo, prijetno stanovanje R.? Stariši. Kaj so zato dolžni otroci starišem N.? Jim hvaležni biti. Kako se skažejo otroci starišem hvaležni F.? Ako so pridni, ako se vselej in povsod spodobno vedejo, ako se marljivo uče, lepo ubogajo in radi molijo. — Taki otroci so ljubi Bogu in ljudem.

## V. Vaje v lepem branju.

## VI. Učenje na pamet in recitovanje.\*)

*B. Naloge.*

1. Slovniske: a) Izpišite samostavnike in razdelite je po spolu!  
b) Prepisite pridevnike!  
c) Poiščite iz branja glagole!
2. Spisne. a) Napišite to le pesmico v drugi, tretji osebi ednine:

Veter.

Veter sem veter,  
Naglo letim,  
Drevje podiram,  
Strašno bučim.

Ceste pometam  
Listja prahú,  
Deci narejam  
Dosti strahu.

\*) Da-si s- branja v prozi navadno ne uče na pamet, je ta bračni odlomek tako lep, da se ga naj ué nei vendar uče.

Z glave klobuke  
Mečem po tleh,  
Hodim ter piham  
Kakor star meh.

1. Veter si veter  
Naglo letiš

2. Veter je veter  
Naglo leti,

b) Napišite s pomočjo teh-le besed kaj dela 1. vetrič, 2. veter, 3. vihar,  
4. vrtinec!

1. Vetrič — — trese — šumi — in — maja — — hladi.

2. Veter — — čvili, — — trese in z — ropoče, po — gode in tuli,  
po dvorišču —, —, —, in — kviško vzdiguje, — — prevrača, — — nadle-  
guje, po — — kadi, — — klobuke —, — — močno maja in buči, — —  
globoko uklanja, — — podi — — vrti, po zimi — prenaša — — dela, na  
vodi — — vzbuja, po morju — goni.

2. Vihar okoli — in po — glasno buči, — — premetava, — — nad-  
leguje, po — ropoče in — razkriva, po — — podira, po — — do tla uklanja  
in lomi, po prah in pesek — —, — — — sapo zapira ter — — v varna za-  
vetja podi, — — prevrača —, po — — uklanja, mu — in — lomi — podira,  
na — — — vzbuja strašne valove, premetava na njih — —, je razbija ob —  
ter potaplja — —.

4. Vrtinec po dvorišču — — — — vrti, po — prah suče, po — zavija  
— — tudi lomi.

c) Napišite s čim nam veter 1. koristi, 2. škoduje!

1. Veter — — koristi. Vetrič — hladi, veter — — odnaša — privaja,  
— privede — —, da — dež, prežene — — —, razpodi — —, zabrani —  
— — pozeb in slano, suši — —, vrti — —, goni — —, žene — —.

2. Veter nam pa tdi škoduje. Lomi in izruva —, — razkriva, — —  
ogenj širi — iskre prenaša, — podira, vozove — — in kôpe — — prekuca,  
— sadje otrese, — osmoja — — kadi, — — — zameta — — — ladje pre-  
vrača, — — zazbija — potaplja. —pr—

## Logika.

Spisal Dr. Josip Križan,

kr. gimnazijski profesor v Varaždinu.

### § 5. Razdelitev logike v obče.

Z ozirom na to, ali seznanja s pravili, po katerih se mora vsako znanstveno mišljenje ravnati, ali pa s pravili, ki se samo pri določenih znanostih rabijo, je logika obča ali posebna. Ker so pravila obče logike prosta od upliva dušeslovja in metafizike, zato se obča logika imenuje tudi čista logika, in ta obča čista logika je predmet te knjige.

Dalje se deli logika tudi na naravno in znanstveno. Naravna logika je določenost uma, ki mu jo daje narava, da po določenih zakonih misli. Znanstvena logika pa je znanost te naravne logike; ona preiskuje zakone, po katerih

človek misli, če si jih tudi ni svest, in te zakone ga uči ona spoznavati, ker mu jih dovaja k spoznanju.

*Opazka.* Obča čista logika imenuje se tudi oblična (formalna § 1.) logika ali dialektika; posebna logika imenuje se pa tudi uporabna ali upotrebavana logika ali kritika. Posebna ali uporabna logika razlikuje se dalje po onih pojmi, katere obdeluje in tako imamo zdravstveno, prirodopisno, zvezdoslovno, računstveno, metafizično, estetično itd. logiko.

Logika je znanost ali tudi umetnost, ker ni dovolj, da zakone mišljenja razumejemo in si jih prisvojimo, ampak mi moramo v logičnem mišljenju neko ročnost ali zvedenost in izurjenost doseči, in to je baš tako zvana dialektična umetnost.

### § 6. Razdelitev obče čiste logike.

Obča čista logika nas mora seznanjati najprej z onimi zakoni, po katerih se ima mišljenje ravnati, da dosežemo resnico. Ker mora logika dalje predočevati in razjasnjevati oblike mišljenja, zato nas mora seznaniti s tako zvanimi prve mišljenja in logika po njih vodi k sestavljenim oblikam mišljenja, k tako zvanemu sestavno rednemu spoznanju, to je k znanosti. Po takem tedaj delimo logiko

I. Na zakone mišljenja.

II. Na počeloslovje ali nauk o prveih mišljenja.

III. Na načinoslovje ali nauk o sestavljenih oblikah mišljenja.

Zakoni mišljenja nas učé, kakšno naj bode mišljenje, da se ž njim resnično spoznanje doseže

Počeloslovje pa je nauk o prveih mišljenja. Prve mišljenja so pa pojem, sod in sklep. V teh oblikah mora se gibati vsako mišljenje, pravo in resnično, kakor tudi pomotno in lažljivo. Te oblike so pa samo relativno enovite, ker n. pr. enojni pojem „človek“ je uže sestavljen. Človek je namreč čutno, umno bitje in zato pojem „človek“ uže sestavljen iz treh enovitih pojmov.

Vsled tega, kar smo omenili, deli se počeloslovje na

1. Nauk o pojmu.
2. Nauk o sodu.
3. Nauk o sklepu.

Načinoslovje je nauk o načinu, kako je treba spajati prvee v sestavno celoto, da tako znanstveno spoznanje dobi sestavno obliko, in da po takem napredujemo v mišljenju. Če želimo, da mišljenje prekorači vsakdanjost in da postane znanstveno, tedaj se mora posluževati razlage, razdelitve; svojo trditvo mora dokazati, in pot mišljenja mora biti taka, kakoršno narava razmišljajočega predmeta zahteva. Tako doseglo spoznanje je tedaj popolno temeljito in sestavno določeno. Po tem takem deli se načinoslovje na

1. Nauk o razlagi.
2. Nauk o razdelitvi.
3. Nauk o dokazu.
4. Nauk o metodi.

## Počeloslovje.

### I. Oddelek.

## Nauk o zakonih mišljenja.

### § 7. O zakonih mišljenja v obče.

Po zakonih mišljenja zadobi naše mišljenje pravo postavnost in veljavnost. Veljavnost mišljenja more se pa spoznati ali posredno ali neposredno. Posredno spoznamo veljavnost misli s pomočjo sôda in sklepa, neposredno pa iz logične razmere pojmov, ki so predmet našega mišljenja. Ta razmera pojmov izvira pa neposredno iz svesti, ona je v svesti gotova, in baš zato izvirajo zakoni mišljenja neposredno iz svesti, to je, oni so tako rekoč v svesti gotovi, ker brez njih se svest niti misliti ne more. Ti zakoni mišljenja so:

1. Zakon razloga (*principium rationis*).
2. Zakon istoti (*principium indentitatis*).
3. Zakon protislovja (*principium contradictionis*).
4. Zakon izključenega tretjega (*principium exclusi medii, tertii*).

### § 8. Zakon razloga.

Ker z mišljenjem želimo istino doseči, zato — da-si tudi je prosta delavnost ono ne sme biti svojevoljno, ampak mora se pokeravati odločbam, katere tirjajo zakoni mišljenja.

Zakon razloga (*principium rationis*) tirja od mišljenja, da ima objektivno veljavni povod za podlogo, in ta povod mora izhajati iz razmer onih predmetov, ki so predmet našega mišljenja. Z mišljenjem morejo se te objektivne razmere sicer zanikati, ali nikako ne izpremeniti, in zato določujejo one vsebino mišljenja.

Po tem glasi se zakon razloga tako-le:

„Ne misli ničesar brez objektivno veljavnega razloga, ki misel povzročuje.“ Ali, ker more ta razlog edino iz poprejšnje misli izhajati, zato glasi se zakon razloga tudi tako: „Ne trdi ali ne zanikaj ničesar, ako te na to ne sili poprejšnja misel kot razlog, ali ne trdi ničesar, kar ni posledek razloga.“ Oblika temu zakonu jo tedaj ta-le:

Kjer je A, mora biti tudi B, predstavivši, da je A razlog, B pa posledek. V tej obliki je vendar zakon razloga brezkončen, ker se more z istim načinom nadaljevati, to je: Kjer je B, mora biti tudi C itd. Ali s tem načinom pridemo slednjič do razloga, ki je sam po sebi resničen, in tedaj ne potrebuje razloga; baš zato je omenjena oblika zakonovega razloga veljavna. Razlog, ki je brez dokazovanja istinit, na katerem se zamore ves red razlogov osnivati, je prvobitna misel razvijajočega se mišljenja. in ta je podloga vsem drugim mislim. Ker pa je samosvest vir mišljenju, zato mora tudi ta prvobitni razlog izhajati iz samosvesti, to je, on ima za podlogo misel „jaz“. Misel tedaj, s katero subjekt sam sebe spoznava, je oni prvobitni razlog, ki vse daljno mišljenje in delovanje človeka določuje. Ta prvobitna misel je človeku tako rekoč prirojena, ker ona se razodeva, brž ko se subjekt sam spozna in misliti začne; ona je tisti razlog, ki je sam po sebi istinit.

Da-si se misleči subjekt spreminja, tako vendar on sam sebe danes baš tako kakor jutri zapopada: on si sam sebe vedno kot nepremenljivega pred-

stavlja. Vsebina misli o samem sebi je tedaj nepremenljiva, in baš zato je ona zanesljiva in istinita podloga vsem drugim mislim. Zategadelj je toraj vsebina samosvesti, to je misel „jaz“ v resnici oni poslednji razlog, na katerem se vse misli osnivati morajo.

### § 9. Zakon istosti.

Zakon istosti (principium identitatis) je ozko združen s zakonom razloga. Kakor namreč zakon razloga tirja od mišljenja, da ima veljaven razlog, takó daje zakon istosti mišljenju nepremagljivo stanovitnost, ker vodi k objektivni istini, a s prvim zakonom dosegli smo samo formalno istino. Želimo pa li doseči objektivno istino, tedaj je treba primerjati vsebino nove misli s vsebino samosvesti, ker le tako moremo odločiti o sprejemu ali odpravi nove misli, t. j. mi razsodimo, ali se nova misel more osnovati na vsebini samosvesti ali ne. Taka misel ima toraj za vselej svojo nepremagljivo veljavo in baš v tem je zakon istosti. Oblika mu je ta-le :

$A$  je  $A$  ali  $A = A$ . Ta  $A$  predstavlja ali predmet mišljenja ali logično stvar. Značenje zakona istosti je dvovrstno.

1. Če misliš  $A$ , ne smeš misliti nič druga ko baš  $A$ . V tej obliki predstavlja zakon istosti načelo potrjatve, n. pr. : „jaz sem jaz“, ne pa : „jaz sem ti.“

2. Če je  $A$  enak samemu sebi, tedaj je on tudi enak celi svoji vsebini ali vzbroyu vsega tega, kar je v njegovej vsebini. V tej obliki predstavlja zakon istosti načelo soglasja. Ako ima n. pr.  $A$  v svojej vsebini  $a$ ,  $b$ ,  $c$  in  $d$ , tedaj je  $A$  kakor celota  $= a + b + c + d$ . V tej obliki rabi se zakon istosti mnogo-terno v matematiki in je znamenit za analitično mišljenje; da-si mu vsebine ne razširja, mu jo vendar pojasnjuje ter ji daje nepremagljivo stanovitnost.

V obče pa je zakon istosti znamenit, ker združen z zakonom razloga razjasni vsebino samosvesti, pomaga pojmiti naš lastni subjekt, kakor tudi misleče bitje samo v svojih razmerah proti objektivnemu svetu.

### § 10. Zakon protislovja.

Oblika zakonu protislovja (principium contradictionis) je ta-le : „ $A$  non est non  $A$ “, t. j. veljavna misel ne sme se imeti istodobno za neveljavno. Ali isti predmet mišljenja ali ista logična stvar ne sme se istodobno trditi in nikati. Nikava o istem predmetu more pa se na dva različna načina izreči. Ako se namreč vsebina kake misli nika, in se na njeno mesto druga misel ne postavi, tedaj se mišljenje omeji samo z enim merom, a drugi je prost, n. pr. okrogel, ne okrogel. Taka nasprotnost mislij je protislovna, in ima to-le obliko, „ $A$ , non  $A$ .“ Če pa mesto nikane stvari postavimo drugo na njeno mesto, takrat daje se mišljenju določeni mer, n. pr. oglat, — okrogel. Ta nasprotnost zove se protivna in ima to-le obliko : „ $A$  non  $Ax$ .“ Tukaj  $x$  predstavlja ono misel, ki se ima mesto nikane postaviti. Prva oblika zakona protislovja obsega samo protislovne misli, ali on ima tudi tako obliko, ki obsega misli obeh nasprotnosti, in sicer to-le : „ $A$  non est  $B$ .“ Tukaj si namreč moremo mesto  $B$  misliti ali non  $A$ , ali pa non  $Ax$ , in imamo toraj obe nasprotnosti. V drugej obliki glasi se zakon protislovja tako-le : z mišljeno mislijo  $A$  ne smemo združiti druge misli  $B$ , ki bi prvo uničila.

Iz tega sledi, da zakon protislovja isto izrazuje, kakor zakon istosti, ali z nikavnim načinom. Dalje se tudi v tem od zakona istosti razlikuje, ker se zakon protislovja ne ozira samo na nekatere znake pojma, ampak na različne pojme. Zakon protislovja tedaj ne uči samo, da se mišljena misel istodobno ne more obdržati in deli se mišljenje na sintetično in analitično.

Ker je nanen mišljenju istina, zato morajo podati zakoni mišljenja načine, kako istino dosežemo. Zakon istosti vodi namreč iz istine neke misli na istino druge; s zakonom protislovja spoznamo pa z istino neke misli laž druge; in s zakonom izključenega tretjega sklepamo slednjič iz istine neke misli na laž druge in nasprotno.

Zakon razloga daje mišljenju pravo celoto in dovršenost, on vodi k izvoru mišljenja in je podloga vsem drugim zakonom. Zakonu izstosti zadostuje že ena misel; zakon protislovja pa tirja najmanj dve misli. S zakonom izključenega tretjega dobi mišljenje slednjič temeljno obliko potrjatve ali nikave.

(Dalje sledi.)

## Dopisi.

**Iz Slov. graškega okraja.** Na kratko in v obče bi rad poročal o sestanku in delovanju našega učiteljskega društva, vsaj se še ni kaj slišalo o njem, čepravno že čez leto dni pošteno živi. Naj se izve, da je! — 19. novbr. 1884. l. smo se bili v Slovengradcu sešli, da sme si voliti na podlagi potrjenih nam pravil g. Barle-ta predsednikom, g. Potočnika predsedn. namestnikom in denarničarjem in g. Trobej-a zapisnikarjem ter se še potem o nekojih društvo zadevajočih in o vsakdanjih šolskih rečeh razgovarjali. Ta dan je bil torej rojstni dan našega društva. Pri botrinjskeji veselici smo slovesno zaobljubili društvo zvesto podpirati na vsak način, torej se tudi vigdar v popolnem številu udeleževati zborov, in to tem vestnejše, ker nas je itak malo število, baš toliko, da smo vendar-le, kar pa tudi vsikdar pokazati naša je dolžnost.

27. decembra i. l. smo se drugokrat zbrali. Pri tem zborovanju se je bil vzgledno prvi oglasil g. predsednik in razkazival način, kako bi se dalo pospeševati šol. obiskovanje v našem okraju. Govor, ki je vzbudil živahno debato, nam je kazal vestnega in praktičnega učitelja. Govoril je še g. Weixler „o oblikoslovju v zvezi z risanjem“, kar nam je bilo tudi prav všečno.

1885. l. je bilo zborovanje 1. aprila, pri kojem so razpravljali o učnem načrtu realij za eno-, dvo-, tri- in četirirazrednico gg. Runove, Potočnik, Trobej in Barle in debatovali vsi udje.

Pri zborovanju 23. majnika je bilo občno in natančno razgovarjanje o učnem načrtu za enorazrednice, kojega so pospeševali sosebno oni udje, ki poučujejo na enorazrednicah. Za tem je govoril g. Vrečko „o domovinoslovju sploh, sosebno pa z ozirom na domači šolski okraj“ in sicer na podlagi knjige „drugo berilo“ ter navedel, katera berila in v katereji vrsti se naj v ta namen porabijo, da se v tej stroki najprimernejše poučuje. Pri tej priliki je govornik priporočeval Lapajne-tovo „Zgodovino štajerskih Slovencev“ in Trstenjakov opis nekdanje provincije: Windischgraz. — Ker je bila 5. septembra uradna učiteljska konferenca, v počitnicah pa se udje razidejo, je bilo zopetno društveno zborovanje 24. decembra, pri kojem se je prejšnji odbor na novo izvolil. Na to je g. predsednik izprožil živahno razgovarjanje „o šol. vrtilih“, katerega se je tudi navzoči gost g. Neuner iz Mute udeležil.

Vsakdo je priznaval imenitni odgojevalni vpljiv tako urejenih šol, vrtov, kakor se njih naprava in uredba zahteva, a v našem okraju vsaj se bo na najpotrebneje za uk, sadjerejo in na druge poskuse s semeni najbolj ozirati moralo, bodi si že šol. vrt urejen tako ali tako. — Popolni šol. vrti bodo le tu pa tam mogoči, ker je treba za njih napravo in vzdržanje denarjev in delavnih moči. Učitelj iz svojega žepa nima kaj odveč, otrok za delo v vrtu vsigdar porabiti ne kaže, ker že itak težko dobe roditelji, da pride otrok iz šole ter žene na pašo ali pa na polju delati pomaga. Sam učitelj pa vsega dela opraviti ne bo mogel, vsaj še ima družih opravkov in raznih skrbij dovolj. Kaj pa še, ako mu zdravje ne prepušča se pripogibati, kučati, pleti, kopati itd.?

Pri nekotih vzglednih šolskih vrtih so posebni delavci postavljeni, a to je le pri mestih in večih trgih mogoče — zlasti tam, kjer je občina bogata in zavedna. A kje pa to na kmetih? — Torej le najpotrebneje, le toliko, kolikor bo učitelju samemu storiti mogoče, povsod pri istem merilu se pa ta stvar nikakor izpeljati ne more. — Konečno je govoril g. Vrečko „o zdanjem položaju šole in učiteljev“.

Opomnil je šol. debat v baš prej trajajočih deželnih zborih, katere so z malimi izjemami za šolo in učitelje neugodno donele. Dokazoval nam je, da se nimamo baš vesele prihodnosti nadejati, kajti celo našinci nas premalo marajo; da pa tudi ne smemo poguma zgubiti, marveč vztrajno stati na podlagi šol. postav, se vsega strankarstva po moči izogibati ter pred vsem svoje dolžnosti pri poduku in odgoji mladine izpolnjevati. Mej seboj nam treba največje prijaznosti in složnosti. Nesramno in nespartmetno bi bilo, sebe čez svoje tovarše povzdigovati, ali pa nemo in škodeželjno poslušati, kjer bi se čez šolo in tovarša slabo govorilo. Obnašajmo se vsigdar kot omikanca z vsakim prijazno, ne zabavljati čez druge stanove, ker to bi le nas poniževalo. — Če treba, povzdignimo svoj glas, a dostojno in fino. Eden za vse, vsi za enega delujmo, to zahteva naš stan, naš položaj. Živimo v prvej vrsti šoli in ljudstvu, živimo kot učitelji, na katere so vsih oči obrnjene, pri katerih se vsaka malenkost zapavi, da se le potem reče: „taki so!“ Zvesto služimo našemu blagemu poklicu, in imeli bomo lahko vest, veselo sree.

Nikdo pod solncem ni popolen, a vsakega dolžnost, to spoznati. Če bomo taki, nam bo lažje prestati mimo idočo trpko ure.

Smo krščani, smo sinovi našega ljudstva, a hočemo biti neodvisni kakor drugi stanovi, in služiti neodvisnej šoli, v kar pomozi Bog in naša pamet! Z veseljem moram omeniti, da so se pretečeno leto vsi udje pridno udeleževali zborovih sej, da se je tudi nam sosedni tovariš g. Dobnik iz Doliča v konjiškem okraju razve zadnjokrat, vsigdar pridružil našemu zborovanju ter pridno svoja mnenja izraževal. Da so se vsigdar le praktične snovi prav prosto in prijateljsko razpravljale, to se mi zdi posebno važno. Le naprej tako!

To letno poročilo našega malega društva nam bodi v daljno spodbujajo, da ne samo mnogoštevilno društvo, marveč dobra in resna volja z zločnim postopanjem zamore vnemati in koristiti.

„Ker v slogi je moč, le čvrsto naprej,  
In v društvu tovaršev rad bodi vselej!“

Baleški. \*)

**S Primorskega**, 31. januarja. („Popotnik“, ljub učiteljski gost na Primorskem. — Naša učiteljska društva. — Senčnate strani med primorskim učiteljstvom. — O šolarskih knjižnicah.) Tudi nas, primorske učitelje, začel si, ljubi „Popotnik“ marljiveje obiskovati, in povedati ti moram resnico, da si se nam prav priljubil, to pa zato, ker si v istini učiteljski prijatelj in zagovornik! S tem, da hvališ, kar hvale-

\*) Prosimo večkrat kaj.

Vred.

vrednega nahajaš po svetu in grajaš, kar je graje-vrednega le iz dobrega namena, da bi napake odpravil: — pridobil si dobro ime resnicomilega in pravicoljubivega tovariša! Prav tako, „Popotnik“ moj; ako boš vstrajal pri svojem delovanju, podporo najdeš tudi pri nas primorskih učiteljih, in tako postaneš, nádejam se, s časom glasilo vseh čiharnih slovenskih učiteljev, v kar pomози Bog!

Kar se tiče naših šolskih razmér, moram v obče reči, da se učiteljstvo pri nas veselo giblje ter je v narodnem obziru vrlo probujeno; v to največ pripomorejo učiteljska naša društva, ki imajo vsa narodno podlago. Tolminski učitelji imajo svoje društvo, kateremu predseduje učitelj podmelški, g. Ivan Krajnik, nadebuden mlad učitelj, ki je z odliko dostal izpit za meščanske šole. — V šožanskem šolskem okraju je učiteljko društvo pod predsedništvom brižnega g. Antona Benigarja, nadučitelja v Tomaju; vrli slovenski tovariši v Istri imajo društvo „za koperski okraj“, kateremu je predsednik pridni g. L. Krapš, učitelj v Ospem. Kakor se sliši, ustanoviti mislijo tudi goriški učitelji svoje društvo, ali so je menda užé ustanovili, kar meni ni znano.

Pomanjkanje učiteljev, katero je bilo v prejšnjih letih precej občutno, izginilo je zdaj pri nas skoro popolnoma. Temu pomankanju prišlo se je tem načinom v okom, da so se v učiteljišča sprejemali tudi mladeniči, ki so dognali le ljudsko šolo ter jednoletno pripravnico (Vorbereitungsschule für Lehrerbildungsanstalten.) Ta naprava je bila morda svoj čas na pravem mestu, a zdaj, ko imamo skoro dovolj učiteljev, treba bi jo bilo opustiti; kajti jaz mislim, da učitelji, ki se niso pred vstopom na učiteljišče šolali na kaki srednji šoli, nemajo dovoljne znanstvene podlage, in brez té ne morejo se za časa šolanja na učiteljišču tako izobraziti, kakor bi bilo primerno novodobnemu učitelju! Manjka jim posebno jezikoznanja, katero je imponovalo, imponuje in bo imponovalo v izobraženih krogih! Pri tem pa je obžalovati, da baš taki učitelji imajo mnogokrat veliko protekcijo, vsled katere časih dobijo najboljše službe. \*)

Kakor znano, zaukazal je naučni minister Gautsch revizijo šolarskih knjižnic. To je vse hvale vredno. Za šolarske knjižnice treba je imeti vso skrb. Škoda, da se mi Slovenci ne moremo ponašati, da bi imeli na izobilje knjig, katere bi bile primerne za šolarske knjižnice. Vendar znal bi jaz za pomoček, vsled katerega bi se šolarske naše knjižnice mogle pomnožiti. Sposobni slovenski učitelji — in teh nam ne manjka — naj bi dobre povesti prevajali. Taka dela naj bi se priobčevala v „Ljudski knjižnici“, kar bi bilo jako ceno. Za izgled navajam le slovenski mladini jako primerno povest „Mirko Poštenjakovič“, ki je m. l. kot 17. snopič izšel v „Ljudski knjižnici“. Taki snopiči „Ljud. knj.“ naj bi se v mnogih iztisih kupovali ter vpeljevali v šolarske naše knjižnice.

Mili sobratje, na delo! S tem ugodite slovenski mladini, narodu in „Ljud. knj.“, katera se menda ne more ponašati, da ima premnogo duševnih podpornikov!

—r.

**Kranjsko**, začetkom februarja. — Znova nastali ste na Kranjskem zopet dve poddružnici sv. Cirila in Metoda, namreč v Šiški pri Ljubljani ter v Ribnici. Ustanovljenih je tedaj doslej 21 poddružnic naše šolske družbe.

Iz „Letopisa“ Matice Slovenske za leto 1885. razvidno je, da je prvi ta naš literarni zavod imel mej učiteljstvom slovenskim v posamnih škofijah toliko družabnikov, oziromu družabnic: V ljubljanskej škofiji 37 učiteljev, 4 učiteljice; v lavantinskej škofiji 31 učiteljev; v goriškej nadškofiji 20 učiteljev, 1 učiteljico; v tržaško-koprskej škofiji 12 učiteljev, 1 učiteljico; v krškej škofiji 1 učitelj; v sekovskej škofiji 2 učitelja; v raznih drugih pokrajinah 1 učitelja. Vkupej tedaj 104 učitelje + 6 učiteljic, t. j. 110 osob, spada-

\*) Če je temu res tako, vtegnejo pa ti tovariši imeti vendarle kakšne zasluge. Vr.

jočih k ljudskemu učiteljstvu. — Želeti bi bilo, da bi se učiteljstvo naše bolj brigalo za „Matico“, ki ima vendar lep namen, oskrbeti razumništvu s primerno dušno hrano.

Brúno.

— 3216 —

## Novice in razne stvari.

[Prevetli cesar] podaril je šoli v Dramljah, v celšk. okraju 250 gld. [O krajni glavbar, namestn. svetovalec g. Ferd. Haas] v Celju dobil je povodom svojega umirovljenja red železne krone tretje vrste.

[Deželni odbor kranjski] dovolil je „Slovenski Matici“ iz kredita za izdavanje šolskih knjig 500 gld. podpore.

[Na deželni sadjarski in vinarški šoli pri Mariboru] prične se šolsko leto 1886/7 v 1. dan marca.

[100letnico] svojega obtsanka praznovala bode v 26. dan februarja samostanska šola v Nazaretu v gorenji savinjski dolini, g. učitelj Fr. Norbert Gregl pa 25 letnico svojega učiteljevanja na istej šoli. Čestitamo!

[Razvrstitev dijakov „po zašluženju“] je odpravljena. Naučni minister doposlal je vsem deželnim šolskim oblastvom ukaz, da se v bodoče dijaki po gimnazijah in realkah nemajo več „locirati“, da ima torej v pričevalu odpasti „lokacijsko“ število. — Je tudi prav!

[Pomen besedij žold in gverati.] V lanskem „Popotniku“ št. 21. na strani 328 se v opombi bere: „Žod = žold, vojska, Krieg.“ Vnekaterih krajih pomeni beseda „žold“ tudi vojaštvo; kajti mnogokrat sem slišal kmeta izdihovati: „Vzeli so mi sina v žold.“ = man nahm mir den Sohn in den Sold = v vojaštvo. Jaz pa nikakor ne trdim, da je tukaj vojaštvo pravi izraz, ampak menim, da so besedo „žold“ rabili v času, ko so mladenče za vojsko nabirali in jih plačevali. Od tod tedaj beseda žold, Krieg. Na strani 329 se bere: „Gverati = povrniti, vergelten.“ Tudi gverati sem slišal, da še kaj drugega pomeni, kakor vergelten. N. pr. Hlapec v praša gospodarja: „Ali sem dosti derv nasekal?“ Odgovor: „Bo že gveralo za danes, es wird schon genügen für heute.“

T. Dernjač.

[Jurčičevi zbrani spisi.] Odbor za Jurčičev spomenik, ki je izdavat začel Jurčičeve zbrane spise, dogovoril se je z upravnim odborom „Narodne tiskarne“, da prevzame „Narodna tiskarna“ založitev in skrb za daljno izdavanje Jurčičevih spisov proti temu, da se od dobička, kateri bi končno preostajal, izroča gotov del za Jurčičevo ustanovo. Ob enem se je določila cena za vse že tiskane zvezke po 60 kr. za zvezek. Tekom tega leta pa se imata tiskati in izdati dva zvezka, 6. in 7. Vse čestilce Jurčiča, neumerjočega našega pripovednika, znova vabimo, da naj si omislijo, ako jih še niso naročili, njegova dela ter tako pripomogajo k izdavanju ostalih spisov, ki utegnejo obsezati še 8 do 9 zvezkov. Uredbo za natisk bode, kakor dosle, oskrboval g. prof. Levec. Jurčičevi spisi prodajajo se v „Narodni tiskarni“, katera bode tudi rada ustrezala vsem vnanim naročilom po pošti. Elegantno vezani zvezki po 1 gold. Poštšina za posamične zvezke 10 kr. Upravni odbor „Narodne tiskarne.“

[Književno naznanilo.] Cenjenim gg. tovarišem naznanjam, da mi je ostalo še nekoliko iztisov „Pobožnih vzdihov“, latinske maše za sopran, alt, tenor in bas z dodanim spremljevanjem na orgljah. (uglasbil pokojni moj brat, c. kr. učitelj Avgust Armin Leban,) katere samo gg. učiteljem prodajam po znižani ceni, namreč po 60 kr. iztis (s poštino vred). — Ob enem javim, da imam še precej iztisov „Składbe II. zvezek“ istega skladatelja, koje odajem po 40 kr. iztis. Janko Leban, (Gradimir) učitelj v Lokvi (Corgnale via Divača) Küstenland.

## Spremembe pri učiteljstvu.

**Na Kranjskem.** Gospod M. Kalán, učitelj v Št. Petru poleg Postojne, postal je tú nadučitelj. — G. F. Galé, učitelj pri sv. Jakobu ob Savi, je ravno tú stalno nameščen. — Na novo ustanovljenej 2razrednej deklški šoli na Vrhniku ste nastavljeni gospđ. Ivanka Vidic, prej v Metliki, ter gpđ. Ana Pour, prej zač. učiteljica v Moravčah. — Gosp. Matija Japelj, učit. v Podkraju na Vipavskem, pride za II. učitelja na četerorazrednico v Sanožecah. — G. K. Bernard, III. učitelj na 4razrednici v Šk. Loki, imenovan je nadučiteljem v Bohinskeji Bistrici. — Na 2ravrednej deklški šoli v Ribnici je za I. učiteljico trdno nameščena gospđ. Ana Kaiser, a na II. mesto prišla je gpđ. Iv. Arko, učiteljica v Sodražici. Gpđ. Marija Arko učiteljica na 4razrednici v Vipavi, postala je III. učiteljica v Sodražici. Gpđ. M. Marolt, bivša na 4razrednici v Krškem, dobila je III. uč. mesto na 4razr. v Radoljci. — Izmej potrjenih ljubljanskih pripravnikov nastavljeni so naslednji: g. Karol Trost, zač. 4. učitelj v Sanožecah, g. Mih. Vrbič, zač. II. učit. v Sodražici; g. Karol Šimon, zač. II. uč. v Loškem Potoku; g. Fran Črnagoj, zač. uč. pri sv. Gregorju; g. F. Rant, zač. II. uč. na Trati; g. F. Lušin, IV. zač. uč. v Št. Vidu nad Ljubljano in g. Ivan Kambič, zač. učit. na Razdrtem. — Umrli je g. Ivan Hočevár, zač. učit. pri sv. Lampertu poleg Litije B. J. P.!

**Na primorskem.** Gosp. Janko Leban, učitelj v Lokvi (Corgnale), pride v Avber. — G. Anton Pakiž, učitelj v Škocijanu, imenovan je za naduč. na 2-razrednici v Lokvi (Corgnale); II. uč. mesto tu zavzema potjena ljubljanska pripravnica gpđ. Parma. — G. Albin Štrekelj, pomožni učitelj v Sežani, postale je zač. učitelj v Škocijanu, a v Sežano pride g. Sivec iz Avbera. Definitivno so nameščeni gg. Ivan Bano, učitelj v Divači, Janko Strukelj, učit. na Barki, Ant. Korsič, učit. v Štijaču in Ivan Bergine, učitelj v Rodiku.

Štev. 57.

## NATEČAJ.

### Učiteljsko mesto.

(Drugi razpis.)

Na enorazredni ljudski šoli na **Polju** (Felddorf) se učiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem redu in prostim stanovanjem **stalno** umešča.

Ker se ta šola v kratkem razširi, tako postane učitelj lahko v kratkem nadučitelj. Prosilci za to službo naj svoje redno instruirane prošnje z dokazom, da so sposobni tudi subsidiarno učiti katoliški veronauk, potom predpostavljenege okr. šol. sveta do 15. dne meseca marcija 1886 vložijo pri kr. šol. svetu na **Polju**, pošta Podčetrtek (Wind.-Landsberg.)

Okr. šolski svet v Kozjem, dne 1. febr. 1886.

Predsednik:

**Rupnik s. r.**

Štev. 62.

### Učiteljske službe

V šolskem okraju okolica **Maribor** se razpisujejo sledeče učiteljske službe:

a.) Na trirazredni ljudski šoli v **Studencah** (Brundorf) služba učitelja z dohodki III. plačiln. razreda.

b.) Na trirazredni ljudski šoli v **Slivnici** služba učitelja event. podučitelja z dohodki IV. razreda.

c.) Na trirazredni ljudski šoli pri **sv. Ilu** služba podučitelja z dohodki IV. razreda.

Prošnje naj se pošljejo do konca februarja t. l. dotičnemu krajnemu šolskemu svetu.

Okr. šolski svet v Mariboru, dne 1. februarja 1886.

Predsednik

**Hein s. r.**